

Роксоляна Свято

Тарантіно на свободі

«Джанго вільний» / «Django Unchained»

Режисер – Квентін Тарантіно

Оператор – Роберт Річардсон

Сценарій – Квентін Тарантіно

У ролях: Джеймі Фокс, Крістоф Вальц,
Леонардо ДіКапріо, Керрі Вашингтон та ін.
США, 2012

Семюел Л. Джексон і Леонардо Ді Капріо у фільмі «Джанго вільний». Режисер Квентін Тарантіно. США, 2012.

Квентін Тарантіно – режисер, який уже ввійшов в історію кінематографа. «Кримінальне чтиво» (1994), яке стало без перебільшень культовим фільмом для кількох поколінь глядачів і принесло режисерові світову славу, водночас виявилось для нього справжнім викликом. Бо ж повторити свій безпрецедентний успіх (або хоча б наблизитися до нього) упродовж наступних двадцяти років йому не вдалося.

Звісно, й інші його стрічки ставали більшими або меншими подіями – від «Скажених псів» (1991), у яких уперше означився впізнаваний і особливий «тарантінівський» стиль, чи камерних «Чотирьох кімнат» (1995) до знятих уже в дещо іншій стилістиці двох частин «Убити Білла» (2003, 2004). Утім, десь у середині 2000-х нерідко можна було прочитати, що Квентін Тарантіно – феномен 1990-х, і в новому тисячолітті, мовляв, не варто сподіватися від нього особливих звершень. І це може звучати тим парадоксальніше, що режисерові виповнилося лише п'ятдесят.

Ситуація дещо змінилася після «Безславних покидьків» (2009) – фільму, в якому Тарантіно сміливо ступив на раніше не відому для себе територію – історії (хай

навіть і дещо альтернативної). Запозичивши назву й частково сюжет в однойменного фільму італійського режисера Енцо Дж. Каstellарі (1978), Тарантіно впевнено зайшов на «мінне поле» історії Другої світової війни, знявши до абсурду «неполіткоректний» фільм про загін євреїв-месників, що орудують на окупованих територіях і наводять жах на німців. З одного боку, – доволі переконливе історичне зображення (Тарантіно «стилізував» епоху аж ніяк не гірше, ніж це робили режисери «серйозних» і дорогих історичних фільмів про цей період задовго до нього), з іншого – той-таки впізнаваний режисерський стиль (із ріками кетчупно-яскравої крові, гіперболізованими до гротеску сценами насильства, дотепно-афористичними діалогами і, звісно, харизматичними персонажами).

І в цьому сенсі «Джанго» можна вважати своєрідним продовженням історичних «експериментів» Тарантіно (режисер зізнався в одному інтерв'ю, що в майбутньому планує зняти ще один фільм, який завершить «трилогію» в історичних декораціях). Та водночас «Джанго» – фільм цілком самостійний і сюжетно з «Покидьками» не пов'язаний, адже стосується й іншого ге-

Кадр із фільму «Джанго вільний». Режисер Квентін Тарантіно. США, 2012.

ографічного ареалу, й іншої епохи – США напередодні Громадянської війни (все починається 1858 року «десь у Техасі»).

Це період, про який американці теж воліють «політкоректно» промовчати, особливо, коли заходить про взаємини білого населення з чорним (простіше кажучи, про рабство). Тарантіно ж, зі звичною для себе сміливістю, а то й нахабством, і без жодних евфемізмів, показує всі найганебніші та найпринизливіші сторони життя чорного населення: таврування і знущання господарів над своєю чорною «худобою»; каторжна праця на плантаторів; жорстокі бої рабів, що їх влаштовують для власного задоволення і прибутків багаті власники; покарання рабинь-утікачок, яких тримають у розпечених на сонці залізних «клітках» тощо. І про все це режисер «говорить» поважно і серйозно, а друга частина «Джанго» – це вже ледь не апологія «чорного» месництва. З іншого боку, – виразна стилістика спагеті-вестерну, з по-тарантінівськи голосними й видовищними перестрілками, погонями на конях тощо, а також із більш або менш прозорими відсиланнями до фільмів Серджо Леоне та інших класиків жанру. І нарешті – проблематизація самого «чорного» питання: не випадково головним антагоністом Джанго виявляється не рабовласник Кевін Кенді, а його головний раб (чудово зіграний Семюелем Л. Джексоном), який вже настільки зрісся зі своїм господарем, що мислить категоріями «білої людини».

«Джанго», хоч і зроблений за принципом, подібним до «Покидьків», і хоч центральною для нього також є проблема помсти (власне, межі між помстою та героїзмом), – фільм значно тонший і в певному сенсі складніший. У ньому вже менше тарантінівських спроб загравати з глядачем (хоч аж ніяк не менше лі-

трів екранної крові), а більше – історії самого персонажа (звільненого раба Джанго, який спершу допомагає «мисливцеві за головами» докторові Шульцу впіймати трьох бандитів, а потім, уже в статусі партнера того-таки доктора, вирушає на Південь, аби знайти і звільнити з рабства кохану Брумгільду) та власне американської історії.

Успішність «Джанго» доводять і глядацькі рейтинги, і переважно позитивні або й позитивно-захоплені рецензії критиків. Фільм, крім того, отримав двох «Оскарів» – за сценарій і за кращу роль другого плану – одному з улюблених акторів Тарантіно Крістофові Вальцу, який зіграв доктора Кінга Шульца. Та якщо вже зайшлося про ролі другого плану, то не менших похвал заслуговує робота Леонардо ДіКапріо в образі того-таки плантатора Кевіна Кенді, в якому сконцентровано все найгірше, з чим може асоціюватися рабовласник американського Півдня перед 1861-м (до речі, в моєму приватному рейтингу це, мабуть, найсильніша роль ДіКапріо і вже точно найнесподіваніша).

Повертаючись до Тарантіно, можна сказати, що режисер у певному сенсі зумів стрибнути вище власної голови. І хай навіть рейтинги «Джанго вільного» не сягнули рівня «Кримінального читива», він – що, мабуть, значно важливіше, – зумів взяти друге дихання і знайти свіжу територію для освоєння. З іншого боку, в стилістиці Тарантіно й далі залишається самим собою, майстерно поєднуючи жанрові особливості й прийоми розважального кіно (саме за це його так і люблять глядачі) з власними режисерськими шуканнями та експериментами (простіше кажучи, з усім тим, що підпадає під якнайширше означення авторського кінематографа). І в цьому, мабуть, головний рецепт його оригінальності.